

ECLIT TEKNOLOJİ SÖZLÜĞÜ

150 terim, sade Türkçe.

Yönetilen BT, bulut, felaket kurtarma ve güvenlik operasyonlarında geçen terimlerin ne anlama geldiği.

Bu belge eclit.com/tr/sozluk sayfasının indirilebilir hâlidir.

TERİM

150

DİL

Türkçe

GÜNCELLEME

2026-09-08

Bu sözlük neden var

BT altyapısı satın alan kişi çoğu zaman o altyapıyı işleten kişi değildir. Teklifte “RPO 15 dakika” yazdığında bunun ne anlama geldiğini bilmek, teklifi karşılaştırabilmenin ön şartıdır.

Tanımlar kısa tutuldu ve okuyucunun geldiği soruyu cevaplamayı hedefliyor. Her terimin site üzerindeki karşılığı ilgili hizmet sayfasına ve varsa ayrıntılı yazıya bağlanıyor: eclit.com/tr/sozluk

A

Active Directory

Microsoft'un geliştirdiği dizin hizmeti. Kullanıcı hesapları, bilgisayarlar, yazıcılar ve gruplar gibi ađ kaynaklarını tek bir yerden tanımlar ve yetkilendirir. Kurumsal ortamlarda oturum açma, grup politikaları ve erişim denetiminin merkezi burasıdır.

Ađ güvenliği

Bir ađ üzerindeki verilerin ve sistemlerin yetkisiz erişim, saldırı ve kötü amaçlı yazılıma karşı korunması. Güvenlik duvarı, segmentasyon, izleme ve erişim denetimi bu başlığın altındaki temel araçlardır.

Agility (Çeviklik)

Değişen iş ihtiyaçlarına hızlı uyum sağlayabilme yeteneği. Teknoloji tarafında bu, yeni bir ortamı haftalar yerine saatler içinde ayağa kaldırmak ve bir kararı geri alabilmek anlamına gelir.

Aktif veri tabanı

Gerçek zamanlı okuma ve yazma trafiğini karşılayan, üretimde çalışan veri tabanı. Yedek ya da arşiv kopyalarından farkı, canlı iş yükünü taşıyor olmasıdır.

Antivirüs

Zararlı yazılımı tespit eden, çalışmasını engelleyen ve temizleyen güvenlik yazılımı. Modern ürünler imza eşleştirmenin ötesine geçip davranış analizi de yapar.

AP Controller

Kablosuz erişim noktalarını merkezi olarak yöneten cihaz ya da yazılım. Kanal seçimi, güç seviyeleri, istemci dolaşımı ve yapılandırma dağıtımı tek noktadan yürütölür.

API

Uygulama programlama arayüzü. İki yazılım birbiriyle tanımlı bir sözleşme üzerinden konuşur. Entegrasyonların çoğu bugün API üzerinden kurulur ve bu yüzden API güvenliği ayrı bir başlık haline gelmiştir.

Arıza yönetimi

Bir arızanın tespit edilmesi, sınıflandırılması, giderilmesi ve kaydedilmesi süreci. Olgun bir arıza yönetiminde asıl çıktı arızanın kapanması değil, kök nedene inilip tekrarının önlenmesidir.

Autoscaling

Talebe göre kaynakların otomatik olarak artırılıp azaltılması. Doğru kurulduğunda yoğun saatte kapasite açar, sakin saatte maliyeti düşürür; yanlış eşiklerle kurulduğunda ikisini de yapamaz.

B

B2B (Business to Business)

İşletmeden işletmeye ticaret modeli. Satın alma kararının tek kişi yerine bir komiteye ait olması ve satış döngüsünün uzunluğu, B2B'yi tüketici satışından ayıran temel özelliklerdir.

Back end

Bir uygulamanın kullanıcıya görünmeyen tarafı: sunucu mantığı, veri tabanı ve entegrasyonlar. Kullanıcının gördüğu arayüz ön yüz (front end), o arayüzün beslendiği katman back end'dir.

Backup-as-a-Service (BaaS)

Yedeklemenin hizmet olarak alınması. Yedekleme altyapısını kurmak ve işletmek yerine, saklama süresi ve kurtarma hedefleri tanımlanır, işletimi sağlayıcı üstlenir. Sözleşmede aranacak asıl madde geri yükleme testinin raporlanmasıdır.

Basis yönetim hizmetleri

SAP sistemlerinin teknik katmanının yönetimi: kurulum, sistem kopyalama, taşıma yolu, performans ayarı, yama uygulaması ve kullanıcı yönetimi. SAP'nin işlevsel tarafından değil altyapı tarafından sorumludur.

Big Data

Geleneksel araçlarla işlenemeyecek kadar büyük, hızlı akan ve çeşitli veri kümeleri. Tanımı boyuttan çok, mevcut yöntemlerin yetmemesiyle ilgilidir.

Bilgi işlem döngüsü

Verinin toplanması, işlenmesi, saklanması ve anlamlı çıktıya dönüştürölmesi süreci. Her adımın kendi güvenlik ve saklama gereksinimi vardır.

Bug (Hata)

Yazılımın beklenenden farklı davranmasına yol açan kusur. Üretime çıkmadan yakalanması, çıktıktan sonra yakalanmasından katbekat ucuzdur; test otomasyonunun gerekçesi budur.

Bulut altyapısı

Bulut hizmetlerini taşıyan hesaplama, depolama, ađ ve sanallaştırma katmanı. Kullanıcı sanal kaynak görür; altında fiziksel sunucular, storage array'ler ve switch'ler çalışır.

Bulut bilişim (cloud computing)

Hesaplama, depolama ve uygulama kaynaklarının internet üzerinden, talep üzerine ve kullandığın kadar öde modeliyle sunulması. Türkiye'de bulut kararının bir de data residency (veri yerleşimi) boyutu vardır.

Bulut depolaması

Verinin internet üzerinden erişilen bir hizmette saklanması. Maliyet ve ölçek avantajı sağlar; karar

verirken sorulacak asıl soru verinin hangi ülkede ve hangi tesiste durduğudur.

Bulut sunucu (cloud server)

Fiziksel donanım satın almadan, sanallaştırılmış kaynaklar üzerinde çalışan ve uzaktan yönetilen sunucu. Dakikalar içinde açılıp kapatılabilmesi, fiziksel sunucudan temel farkıdır.

C - Ç

Cache

Sık erişilen veriyi daha hızlı bir katmanda geçici olarak tutma. Doğru kullanıldığında en büyük performans kazancını verir; yanlış geçersizleştirme kuralıyla kullanıldığında en zor hataları üretir.

CDN

İçerik dağıtım ağı. Statik içeriği kullanıcıya coğrafi olarak en yakın sunucudan sunarak gecikmeyi düşürür. Ayrıca kaynak sunucuya gelen yükü ve saldırı yüzeyini azaltır.

Çoklu Bulut (Multi-Cloud)

Birden fazla bulut sağlayıcısının birlikte kullanılması. Tek sağlayıcıya bağımlılığı azaltır ama operasyonel karmaşıklığı ve maliyet takibini zorlaştırır; gerekçesi net değilse fayda üretmez.

Cookies (Çerezler)

Web sitelerinin tarayıcıda sakladığı küçük veri parçaları. Oturum yönetiminden takibe kadar farklı amaçlarla kullanılır ve kişisel veri içerebildikleri için KVKK kapsamında aydınlatma ve rıza gerektirebilir.

CPU

Merkezi işlem birimi. Komutları yürüten ana donanım bileşenidir. Sanallaştırılmış ortamlarda fiziksel çekirdek ile sanal çekirdek arasındaki tahsis oranı, performansı doğrudan belirler.

D

Data lake

Yapılandırılmış ve yapılandırılmamış verinin ham haliyle, şema önceden dayatılmadan saklandığı havuz. Esnekliği avantajı, yönetilmediğinde kimsenin ne olduğunu bilmediği bir veri bataklığına dönüşmesi riskidir.

Data migration (veri taşıma)

Verinin bir sistemden veya depolama ortamından diğerine aktarılması. Riski taşımanın kendisinde değil, kesinti penceresinde ve aktarım sonrası veri bütünlüğünün doğrulanmasındadır.

Derin öğrenme (deep learning)

Çok katmanlı yapay sinir ağlarıyla büyük veri kümelerinden örüntü öğrenen makine öğrenmesi

dalı. Görüntü, ses ve dil işlemedeki sıçramanın arkasındaki yöntem budur ve eğitimi yoğun GPU kapasitesi ister.

DevOps

Geliştirme ve operasyon arasındaki duvarı kaldırmayı hedefleyen çalışma biçimi. Otomasyon, sık ve küçük sürümler, ortak sorumluluk ve ölçüm üzerine kuruludur; bir araç değil bir işleyiş modelidir.

Dijital dönüşüm

İş süreçlerinin teknolojiyle yeniden kurulması. Mevcut süreci dijitalleştirmek dönüşüm değildir; dönüşüm, sürecin kendisinin teknoloji sayesinde değişmesidir.

Disaster recovery (felaket kurtarma)

Ciddi bir kesinti, veri kaybı ya da afet sonrasında sistemlerin ve verinin geri getirilmesi. Planın varlığı yetmez; denetimde ve gerçek olayda işe yarayan şey tatbikatla ölçülmüş kurtarma süresidir.

Disaster recovery as a service (DRaaS)

Felaket kurtarmanın hizmet olarak alınması. İkincil bir veri merkezi kurup işletmek yerine, replikasyon ve devralma yeteneği sağlayıcıdan alınır. Ölçülecek şey aylık ücret değil, tatbikatta gerçekleşen kurtarma süresidir.

Domain (Alan adı)

Bir web adresinin insan tarafından okunabilen karşılığı. Alan adının süresi, DNS kayıtları ve sahipliği kurumsal varlık envanterinin parçasıdır; süresi kaçırılan bir alan adı, kaybedilen bir marka olabilir.

Donanım

Bir bilişim sisteminin fiziksel bileşenleri: sunucu, depolama, ağ cihazı, son kullanıcı cihazı. Yaşam döngüsünün yönetilmesi (garanti, firmware, yenileme ve imha) güvenliğin de bir parçasıdır.

E

E-posta yönetimi

Kurumsal posta altyapısının işletimi: hesap yaşam döngüsü, posta akışı güvenliği, kotalar, arşivleme ve saklama. SPF, DKIM ve DMARC kayıtlarının doğru kurulması, kurum adına sahte gönderimi engelleyen en temel adımdır.

Edge Computing (Uç bilişim)

İşlemenin merkezi veri merkezi yerine verinin üretildiği yere yakın yapılması. Gecikmenin kritik olduğu ve ham veriyi merkeze taşımanın pahalı olduğu senaryolarda tercih edilir.

Entegrasyon

Farklı sistemlerin veri ve süreç düzeyinde birbirine bağlanması. Tasarımda en çok atlanan kısım mutlu yol değil, hata yönetimi ve yeniden deneme

politikasıdır.

Esneklik

Bir sistemin değişen talebe ve ihtiyaca uyum sağlayabilmesi. Ölçeklenebilirlikten farkı, yalnızca büyümeyi değil küçülmeyi ve yön değiştirmeyi de kapsamasıdır.

F

Felaket kurtarma merkezi (FKM)

Ana veri merkezi kullanılamaz hale geldiğinde iş yüklerinin devralınacağı ikincil tesis. Değerini belirleyen şey mesafesi ya da donanımı değil, oraya geçişin tatbikatla ölçülmüş süresidir.

Fiziksel sunucu

Sanallaştırılmamış, doğrudan donanım üzerinde çalışan sunucu. Belirli yüksek performans ve lisans senaryolarında hâlâ tercih edilir; buna karşılık kapasite değişikliği donanım alımı gerektirir.

Flexi Cloud

Kaynakların ihtiyaca göre esnek biçimde artırılıp azaltılabildiği bulut kullanım modeli. Sabit kapasite taahhüdü yerine değişken tüketim üzerine kuruludur.

G

Güvenlik duvarı (firewall)

Ağ trafiğini tanımlı kurallara göre denetleyen ve yetkisiz erişimi engelleyen sistem. Kural setinin zamanla birikip kimsenin dokunmaya cesaret edemediği bir yığına dönüşmesi, sahada en sık görülen sorundur.

H

Hypervisor

Tek bir fiziksel sunucu üzerinde birden fazla sanal makinenin çalışmasını sağlayan katman. VMware ESXi, KVM ve Hyper-V yaygın örnekleridir; bugün hypervisor seçimi stratejik bir karardan çok bir taşıyıcı tercihidir.

Hosted Exchange

Microsoft Exchange posta sunucusunun barındırılan bir hizmet olarak sunulması. Sunucuyu kurum içinde işletmek yerine, posta altyapısı sağlayıcı tarafında çalıştırılır.

Hosting (barındırma)

Web sitesi, uygulama ya da verinin bir sağlayıcının altyapısında çalıştırılması. Karşılaştırırken bakılacak şey fiyat değil, kaynak garantisi, yedeklilik ve destek modelidir.

HTTPS

Web trafiğinin TLS ile şifrelenmiş hali. Verinin yolda okunmasını ve değiştirilmesini engeller. Bugün bir istisna değil, varsayılan olması beklenen davranıştır.

Hybrid Cloud (hibrit bulut)

Şirket içi altyapı ile bulutun birlikte kullanıldığı model. Türkiye'de düzenlemeye tabi verinin yerelde, geri kalanın bulutta tutulması bu modelin en yaygın gereğesidir.

I - İ

IDE

Bütünleşik geliştirme ortamı. Kod yazma, hata ayıklama ve derleme araçlarını tek arayüzde toplar.

İhtiyaç analizi

Bir projeye başlamadan önce gerçek gereksinimin ölçülerek çıkarılması. Atlandığında ortaya çıkan şey yanlış çözüm değil, doğru çözümün yanlış probleme uygulanmasıdır.

Infrastructure-as-a-Service (IaaS)

Sunucu, depolama ve ağ gibi altyapı kaynaklarının hizmet olarak sunulması. İşletim sistemi ve üstündeki her şey müşterinin sorumluluğunda kalır; sorumluluk sınırının nerede bittiği sözleşmede yazılı olmalıdır.

Internet

Cihazların ve ağların ortak protokoller üzerinden birbirine bağlandığı küresel ağ.

Internet Gateway

Bir ağ ile internet arasındaki trafiği yöneten geçit noktası. Adres dönüştürme, yönlendirme ve genelde güvenlik denetimi de burada uygulanır.

Internet of Things (IoT)

Sensör ve cihazların ağ üzerinden veri ürettiği ve yönetildiği yapı. Güvenlik tarafındaki asıl zorluk, bu cihazların çoğunun yamalanamaması ve uzun ömürlü olmasıdır.

İş sürekliliği

Bir kesinti ya da kriz sırasında kritik iş süreçlerinin işlemeye devam edebilmesi. Felaket kurtarmadan kapsamı geniştir: teknoloji kadar insan, tedarikçi ve süreç boyutunu da içerir.

ISO 20000

BT hizmet yönetimi için uluslararası standart.

Hizmetin nasıl tasarlanacağı, sunulacağı ve iyileştirileceğine dair bir yönetim sistemi tanımlar.

ISO 27001

Bilgi güvenliği yönetim sistemi standardı. Belirli bir ürün ya da yapılandırma dayatmaz; riskinizi değerlendirmenizi, kontrol seçmenizi ve

uyguladığınızı kanıtlamanızı ister. Belge üç yıl geçerlidir ve her yıl gözetim denetimi vardır.

IT (bilgi teknolojileri)

Bilginin toplanması, işlenmesi, saklanması ve iletilmesi için kullanılan teknolojilerin bütünü.

ITIL

BT hizmet yönetimi için yaygın kullanılan iyi uygulama çerçevesi. Olay, problem, değişiklik ve sürüm yönetimi gibi süreçleri tanımlar; bir standart değil bir rehberdir.

J

JavaScript

Web sayfalarını etkileşimli hale getiren programlama dili. Tarayıcıda çalışır ve Node.js ile sunucu tarafında da kullanılır.

K

Kapasite planlaması

Mevcut kaynak kullanımının ölçülüp gelecekteki ihtiyacın öngörülmesi. Disk dolduğu için verilen kararlar, planlı verilenlerden her zaman pahalıya mal olur.

Karışık iş yükü

Farklı karakterdeki uygulamaların aynı altyapıyı paylaşması. Yoğun disk kullanan bir iş yükünün yanındaki gecikmeye duyarlı uygulamayı etkilemesi (noisy neighbor sorunu) buradan çıkar.

Container

Bir uygulamayı bağımlılıklarıyla birlikte paketleyen, işletim sistemi çekirdeğini paylaşan hafif yalıtım birimi. Sanal makineden farkı, kendi işletim sistemini taşımamasıdır.

Kubernetes

Container'a alınmış uygulamaları dağıtan, ölçekleyen ve yöneten açık kaynak platform. Gücü kadar operasyonel yükü de vardır; işletecek yetkinlik yoksa çözdüğünden fazla sorun üretir.

L

Linux

Açık kaynaklı, Unix benzeri işletim sistemi çekirdeği ve etrafındaki dağıtımlar. Sunucu tarafında baskın platformdur; dağıtım seçimi destek süresi ve yama politikası açısından önemlidir.

LLM (Büyük Dil Modeli)

Çok büyük metin kümeleriyle eğitilmiş, dili anlayıp üretebilen yapay zekâ modeli. Kurumsal kullanımda asıl soru modelin yeteneği değil, hangi verinin

nereye gittiği ve bunun uyum karşılığıdır.

Load balancer

Gelen trafiği birden fazla sunucuya dağıtan bileşen. Yalnızca yük dağıtmaz; health check'lerle çalışmayan node'u devre dışı bırakarak erişilebilirliği de artırır.

Logging

Sistem ve uygulama olaylarının kayıt altına alınması. Denetimde sorulan üç şey vardır: kapsam, kayıtların bütünlüğü ve talep geldiğinde ne kadar sürede çıkarılabildiği.

LUN

Depolama sisteminde sunucuya sunulan mantıksal birim. Fiziksel diskleri soyutlar; sunucu onu tek bir disk gibi görür.

M

Machine Learning (Makine öğrenmesi)

Açıkça programlanmak yerine veriden öğrenerek tahmin ve sınıflandırma yapan yöntemler bütünü. Modelin kalitesi neredeyse tamamen veri kalitesine bağlıdır.

Maliyet avantajı

Bir çözümün alternatifine göre daha düşük toplam maliyetle aynı sonucu vermesi. Karşılaştırma yalnızca lisans ya da donanım kalemiyle yapıldığında çoğu zaman yanıltıcı çıkar.

Monitoring (izleme)

Sistem, ağ ve uygulamaların sürekli gözlenmesi. Toplamakla izlemek aynı şey değildir: kimsenin bakmadığı metrik, denetimi geçirir ama olayı önlemez.

MSP (Yönetilen Hizmet Sağlayıcı)

Teknoloji altyapısının işletimini sözleşmeyle üstlenen sağlayıcı. Teklif karşılaştırırken fiyattan önce sorulacaklar: SLA neyi ölçüyor, gece nöbeti kimde, kayıtlara nasıl erişiyorum ve ayrılmak istersem ne oluyor.

N

NAT

Ağ adresi dönüştürme. Özel ağdaki adresler internete çıkarken tek bir genel adrese çevrilir.

Network (Ağ)

Cihazların veri alışverişi yapmak üzere birbirine bağlandığı yapı. Ağ tasarımının performans kadar güvenlik boyutu vardır: segmentasyon, bir olayın yayılmasını sınırlayan en etkili tedbirdir.

Network Virtualization (Ağ sanallaştırma)

Fiziksel ağ kaynaklarının yazılımla soyutlanıp mantıksal ağlar olarak sunulması. Mikro segmentasyon ve iş yükü başına politika uygulaması bu sayede mümkün olur.

Node.js

JavaScript'i sunucu tarafında çalıştıran runtime ortamı. Olay güdümlü mimarisi sayesinde çok sayıda eşzamanlı bağlantıyı verimli taşır.

O - Ö

Ölçeklendirilebilirlik

Bir sistemin artan yükü karşılayabilme yeteneği. Dikey ölçekleme aynı makineyi büyütme, yatay ölçekleme makine eklemektir; mimari hangisine izin verdiğini baştan belirler.

Operasyon

Sistemlerin günlük olarak çalışır durumda tutulmasını sağlayan faaliyetlerin bütünü: izleme, olay müdahalesi, yama, yedekleme ve değişiklik yönetimi.

Operasyonel yük

Bir sistemi çalışır tutmanın ekibe getirdiği süreklilik maliyeti. Bir teknoloji seçilirken lisans bedeli kadar bu yükün de hesaba katılması gerekir.

Optimizasyon

Bir sistem ya da sürecin daha az kaynakla aynı sonucu vermesi için düzenlenmesi. Ölçmeden yapılan optimizasyon, çoğu zaman yanlış yerin hızlandırılmasıdır.

P

PaaS (Platform-as-a-Service)

Geliştiricilere uygulama geliştirme ve çalıştırma platformunun hizmet olarak sunulması. Altyapı yönetimi sağlayıcıda kalır; buna karşılık platforma bağımlılık artar.

Private Cloud

Kaynakların tek bir kuruma tahsis edildiği bulut modeli. Bankacılık düzenlemesinde bankaların kullanabileceği iki modelden biridir; diğeri yalnızca bankalara hizmet veren topluluk bulutudur.

Proxy Server

İstemci ile hedef sunucu arasında aracılık eden sunucu. Erişim denetimi, önbellekleme ve trafik kaydı için kullanılır.

Public Cloud

Kaynakların birden fazla müşteri arasında paylaşıldığı, internet üzerinden sunulan bulut modeli. Düzenlemeye tabi iş yüklerinde kullanımı Türkiye'de sınırlanabilir.

R

Replikasyon

Verinin bir kaynaktan bir veya daha fazla hedefe sürekli kopyalanması. Replikanın ayakta olması yetmez; ölçülmesi gereken şey ne kadar geride olduğudur.

Reseller hosting

Satın alınan barındırma kaynaklarının başkalarına yeniden satılmasına imkân veren model.

Router

Ağlar arasında veri paketlerini yönlendiren cihaz. Yönlendirme tablosuna göre bir paketin hangi yoldan gideceğine karar verir.

S - Ş

SaaS (Software-as-a-Service)

Yazılımın kurulum gerektirmeden internet üzerinden hizmet olarak kullanılması. KVKK açısından gözden kaçan nokta, çoğu SaaS aracının yurt dışında barındırılıyor olması ve bunun bir veri aktarımı sayılmasıdır.

Sanal sunucu

Fiziksel bir sunucu üzerinde hypervisor aracılığıyla çalışan, kendi işletim sistemine sahip sunucu. Kaynakları paylaşır ama yalıtılmış çalışır.

Sanallaştırma

Fiziksel kaynakların yazılımla soyutlanıp birden fazla mantıksal kaynak olarak sunulması. Sunucu konsolidasyonunun temelidir ve bugün platform seçimi, lisans modeli değiştiğinde yeniden gündeme gelen bir karardır.

SD-WAN

Geniş alan ağının yazılımla yönetilmesi. Birden fazla hattı birlikte kullanıp trafiği uygulama önceliğine göre yönlendirir; şube bağlantılarında maliyet ve esneklik kazandırır.

Servis masası

Kullanıcı taleplerinin ve olay kayıtlarının karşılandığı tek temas noktası. Aynı sorunun tekrar tekrar gelmesi bir destek sorunu değil, kapatılmamış bir kök nedendir.

Siber güvenlik

Bilgi sistemlerinin, ağların ve verinin saldırıya karşı korunması. Türkiye'de 7545 sayılı kanun kapsamındaki kurumlar için log sunma, zafiyet bildirim ve olayı gecikmeksizin bildirme yükümlülükleri yürürlüktedir.

Sızma testi

Bir sistemin güvenlik açıklarının, gerçek bir saldırganın yöntemleriyle kontrollü olarak sınanması.

Zafiyet taramasından farkı, bulunanların gerçekten istismar edilebilir olup olmadığını göstermesidir.

Snapshot

Bir sistemin ya da veri biriminin belirli bir andaki durumunun kaydı. Yedekleme yerine geçmez: aynı depolama üzerinde durur ve o depolama kaybedilirse snapshot da kaybedilir.

SSL / TLS

İnternet üzerindeki iletişimi şifreleyen protokol. SSL adı yaygın kullanılsa da bugün fiilen kullanılan protokol TLS'tir. Sertifika süresinin takibi, en sık yaşanan kesinti nedenlerinden biridir.

Sürekli izleme

Sistemlerin kesintisiz gözlenmesi ve eşik aşımalarında otomatik uyarı üretilmesi. Uyarının anlamlı olması için belirtiye değil etkiye bağlanması gerekir.

Switch

Aynı ağ içindeki cihazlar arasında veri çerçevelerini ileten ağ cihazı. Yönetilebilir modellerde VLAN, port güvenliği ve trafik önceliklendirme de yapılabilir.

T

Teknoloji

Bir işi yapmak için kullanılan yöntem, araç ve sistemlerin bütünü.

Time To First Byte (TTFB)

Bir isteğin gönderilmesinden ilk baytın alınmasına kadar geçen süre. Sunucu tarafı gecikmenin en doğrudan göstergesidir ve arama motorlarının değerlendirdiği hız metriklerini etkiler.

Tokenization

Hassas verinin, kendisi bir anlam taşımayan bir token'la değiştirilmesi. Kart verisinin korunmasında yaygın kullanılır; şifrelemeden farkı, gerçek verinin sistemde hiç bulunmamasıdır.

U - Ü

Upload

Verinin bir cihazdan uzak bir sisteme aktarılması.

Uptime

Bir sistemin çalışır durumda kaldığı sürenin oranı. Sözleşmede tek başına bir yüzde görmek yeterli değildir: neyin çalışır sayıldığı ve planlı bakımın hesaba katılıp katılmadığı sorulmalıdır.

Uygulama yönetimi

Bir uygulamanın kurulumundan emekliye ayrılmasına kadar tüm yaşam döngüsünün yönetilmesi: sürüm, yapılandırma, performans, erişim ve destek.

V

VDS

Sanal adanmış sunucu. Paylaşımlı bir fiziksel donanım üzerinde çalışır ama kaynakları belirli bir müşteriye tahsis edilmiştir.

Veri

İşlenmemiş ham bilgi. Kişisel veri içerdiği anda saklanması, işlenmesi ve aktarılması hukuki bir dayanak gerektirir.

Veri ambarı

Analiz amacıyla, farklı kaynaklardan gelen verinin yapılandırılmış biçimde toplandığı depo. Data lake'ten farkı, şemanın yükleme sırasında uygulanmasıdır.

Veri depolama

Verinin kalıcı olarak saklanması. Erişim sıklığına göre katmanlama, hem performansı hem maliyeti aynı anda yönetmenin yoludur.

Veri gizliliği

Kişisel ve hassas verinin izinsiz erişime ve paylaşıma karşı korunması. Türkiye'de KVKK kapsamında yurt dışına aktarım ayrı bir hukuki dayanak gerektirir.

Veri Merkezi (Data Center)

Sunucu, depolama ve ağ donanımını barındıran, güç, soğutma ve fiziksel güvenliği sağlanmış tesis. Yoğun GPU kabinleri için güç ve soğutma kapasitesi ayrıca hesaplanmalıdır.

Veri tabanı

Verinin yapılandırılmış biçimde saklandığı ve sorgulanabildiği sistem. İlişkisel ve ilişkisel olmayan aileler farklı problemler için tasarlanmıştır; seçim iş yüküne göre yapılır.

Veri Tabanı İşletim Hizmetleri

Veri tabanlarının kurulumu, izlenmesi, yedeklenmesi, ayarlanması ve sürüm yönetiminin hizmet olarak alınması. Sözleşmede aranacak asıl çıktı, geri yükleme testi raporudur.

Verimlilik

Belirli bir çıktının mümkün olan en az kaynakla üretilmesi.

Virtual Machine (VM)

Fiziksel bir bilgisayarın yazılımla oluşturulmuş, kendi işletim sistemini çalıştıran karşılığı. Container'dan farkı, tam bir işletim sistemi taşımasıdır.

Virtual Private Cloud (VPC)

Public cloud içinde, kullanıcıya mantıksal olarak yalıtılmış ağ alanı. Yalıtımın mantıksal olması, düzenlemeye tabi iş yüklerinde özel bulut yerine geçmesini engelleyebilir.

Virtualization

Sanallaştırmanın İngilizce karşılığı: fiziksel kaynakların soyutlanıp mantıksal kaynaklar olarak sunulması.

VPN

Genel bir ağ üzerinden şifreli ve özel bir bağlantı kuran teknoloji. Uzaktan erişimde yaygındır; erişimin kim tarafından ne zaman kullanıldığının kayda geçmesi denetimde sorulur.

VPS

Sanal özel sunucu. Bir fiziksel sunucunun bölünmesiyle oluşan, kendi işletim sistemi ve tahsis edilmiş kaynakları olan sunucu.

Y

Yalınlaştırma

Bir süreçteki gereksiz adımların kaldırılarak akışın sadeleştirilmesi. Otomasyondan önce gelmesi gereken adımdır: bozuk bir süreci otomatikleştirmek onu hızlı ve bozuk yapar.

Yapay zekâ (AI)

İnsan zekâsına özgü sayılan görevleri yerine getirebilen sistemler. Kurumsal kullanımda kararı belirleyen şey modelin yeteneğinden çok, verinin nerede işlendiği ve bunun uyum karşılığıdır.

Yazılım

Donanıma ne yapacağını söyleyen program ve komut bütünü.

Yedekleme

Verinin kaybolma ve bozulmaya karşı ayrı bir kopyasının alınması. Yedeğin alınmış olması bir şey ifade etmez; ölçülmesi gereken şey geri dönülebildiğinin testle kanıtlanmış olmasıdır.

Yönetilen antivirüs

Uç nokta koruma yazılımının kurulumu, güncellenmesi, politika yönetimi ve olay takibinin hizmet olarak alınması.

Yönetilen bulut

Bulut altyapısının izlenmesi, yönetimi, güvenliği ve maliyet takibinin sağlayıcı tarafından üstlenilmesi. Bulut kullanmakla bulutu işletmek farklı işlerdir.

Yönetilen depolama

Depolama altyapısının kapasite planlaması, performans izleme, snapshot politikaları ve büyüme yönetimi dahil işletiminin hizmet olarak alınması.

Yönetilen hizmetler

Teknoloji altyapısının ve sistemlerinin işletiminin sözleşmeyle bir sağlayıcıya devredilmesi. Devredilen şey işletimdir; düzenleyici karşısındaki sorumluluk kurumda kalır.

Yönetilen işletim sistemleri

İşletim sistemlerinin kurulumu, sertleştirilmesi, yamalanması ve sürüm yaşam döngüsünün hizmet olarak yürütülmesi.

Yönetilen sanallaştırma

Sanal makinelerin ve hypervisor cluster'ının kurulumu, kaynak planlaması ve günlük işletiminin hizmet olarak alınması.

Yönetilen sistem altyapı

Sunucu, depolama ve ağ altyapısının kurulumu, izlenmesi, bakımı ve olay müdahalesinin baştan sona hizmet olarak yürütülmesi.

Yönetilen sunucu

Sunucuların yapılandırılması, izlenmesi, yamalanması ve güvenliğinin sağlayıcı tarafından üstlenilmesi.

Yönetilen terminal

Uzak masaüstü ve terminal sunucusu ortamlarının kurulumu, oturum yönetimi ve performans takibinin hizmet olarak yürütülmesi.

Yönetilen uygulama

İş uygulamalarının altyapı tarafının işletilmesi: ortam yönetimi, performans, yedeklilik ve bakım penceresi koordinasyonu.

Yönetilen web server

Web sunucularının yapılandırılması, sertifika yönetimi, güvenliği ve performans ayarının hizmet olarak alınması.

Yük testi

Bir sistemin beklenen ve beklenenin üzerindeki trafik altındaki davranışının ölçülmesi. Kapasite kararını tahmine değil ölçüme bağlar.

Z

Zero Trust

Ağ içinde olmanın güven anlamına gelmediği güvenlik modeli. Her erişim isteği kimlik, cihaz durumu ve bağlama göre yeniden doğrulanır; temel ilkesi "asla güvenme, her zaman doğru"dur.

W

WEB

İnternet üzerinden erişilen, birbirine bağlantılarla bağlı belge ve uygulamalar bütünü.

WEB 3.0

Merkeziyetsiz protokoller ve kullanıcı sahipliği üzerine kurulu web vizyonu.

Web Application Firewall (WAF)

Web uygulamalarını uygulama katmanı saldırılarına karşı koruyan güvenlik katmanı. Kurulumda kritik adım, kuralları önce izleme modunda çalıştırıp yanlış pozitifleri ayıklamaktır; ters sıra üretimi durdurur.

X

XaaS (Anything-as-a-Service)

Herhangi bir teknoloji yeteneğinin abonelik modeliyle hizmet olarak sunulmasını tanımlayan şemsiye terim.

XML

Veriyi etiketlerle yapılandırarak taşımak ve saklamak için kullanılan biçim. Kurumsal entegrasyonlarda hâlâ yaygındır.

Q

Queue (Kuyruk)

İşlerin sırayla işlenmek üzere biriktirildiği yapı. Sistemler arası entegrasyonda tamponlama sağlar; kuyruk derinliğinin izlenmemesi, sessizce büyüyen bir birikmeye dönüşür.

R

RPO (Kurtarma Noktası Hedefi)

Bir kesintide kabul edilebilir azami veri kaybı süresi. Replikasyon sıklığını bu sayı belirler. İş biriminin maliyetinden hesaplanır; teknolojinin yapabildiğinden değil.

RTO (Kurtarma Süresi Hedefi)

Bir kesintiden sonra sistemin ne kadar sürede geri gelmesi gerektiği. Kâğıttaki RTO ile tatbikatta ölçülen RTO çoğu kurumda farklı çıkar; geçerli olan ölçülendir.

S - Ş

SLA (Hizmet Seviyesi Anlaşması)

Sağlayıcının taahhüt ettiği hizmet seviyesini tanımlayan sözleşme eki. "%99,9" tek başına bir şey söylemez; neyin çalışır sayıldığı, planlı bakımın hesaba katılıp katılmadığı ve ihlalde ne olacağı sorulmalıdır.

K

KVKK

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu. Kişisel verinin işlenmesini hukuki dayanağa bağlar ve yurt dışına aktarımı belirli koşullara tabi tutar. Bulut kullanan kurumlarda en sık atlanan nokta yedeklerin nerede tutulduğudur.

B

BDDK

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu. Bankalar için bulut hizmeti alımı dış hizmet sayılır ve yalnızca özel bulut ya da yalnızca bankalara hizmet veren topluluk bulutu modeli kullanılabilir.

M

MTTR (Ortalama Onarım Süresi)

Bir olayın başlangıcından çözümüne kadar geçen ortalama süre. İlk müdahale süresiyle karıştırılmamalıdır: kayıt açmak müdahaledir, çözüm değildir.

D

DDoS

Dağıtık hizmet engelleme saldırısı. Çok sayıda kaynaktan gelen trafik ile hedefi erişilemez hale getirir. Savunmanın saldırı anında değil öncesinde yapılandırılmış olması gerekir.

F

Fidye yazılımı (Ransomware)

Veriyi şifreleyip fidye talep eden zararlı yazılım. Kurtarmayı belirleyen şey yedeğin varlığı değil, yedeğin saldırgan tarafından silinemeyecek biçimde saklanmış olmasıdır.

I - İ

IaC (Altyapının Kodla Yönetimi)

Altyapının elle değil kodla tanımlanıp kurulması. Ortamlar arasındaki sapmayı ortadan kaldırır ve her değişikliği gözden geçirilebilir kılar.